

Tóth Fanni¹

Bíróság, magyar szemüvegen keresztül

Bevezető

A hatalmi ágak elválasztásának gondolati elvében történő megalkotásában kiemelkedő szerepe van *Charles-Louis de Secondat, La Brède és Montesquieu bárójának*, rövidebben *Montesquieunek*, aki fontos francia nemzetiségű felvilágosult gondolkodó, filozófus és író volt. A hatalommegosztás elvének kialakulási alap indítékát az abszolút hatalom gyakorlatával, illetve a zsarnok személyével szemben való fellépés alapozta meg, mindezek mellett pedig azt biztosította, hogy az állampolgárok jogaikat érvényesíteni tudják. *Montesquieu* 1748-ban, *A törvények szelleméről* című művében örökítette meg az utókor nemzedékei számára. Fontos hangsúlyozni, hogy ez a gondolati elv változatosságot mutatott az országok szintjén az állami berendezkedés függvényében. Példaként szeretném megemlíteni a 18. századi Angliát, ahol a társadalmi erők egyensúlya volt az iránymutató, viszont Franciaországban ezzel ellentétes módon az intézményi szinten történő elválasztásra korlátozódtak. Ezekben az országokban a bírói hatalom felfogása is különbözött. Előbbiben a bírák tekintélyes hatalommal rendelkező személyek voltak, akik ellensúlyozó funkciókört láttak el. Ezt bizonyították azzal, hogy jogokat erősítő szerepük volt. Utóbbiban viszont az „*ancien régime*” tapasztalatai és a sokakban mélyen ülő sebek miatt akkor látták a jogokat biztosítva, ha a bírák nem rendelkeznek jogalkotó, jogalakító hatáskörrel.² A polgári forradalmak által viszont minden demokratikus országban egységesült ez az elv, mégpedig úgy, hogy hatalommegosztás jelenti az alapgondolatot, és három hatalmi ágot különíthetünk el egymástól: a törvényhozó hatalmat, a végrehajtó hatalmat és végül, de a tanulmány szempontjából a legfontosabbat, az igazságszolgáltatást, másnéven az ítélező hatalmat. Az előbbiekről egyértelműen megállapítható az, hogy egyaránt jellemzi őket összekapcsolódás és önállóság is. Erre példaként szolgál, hogy a jogalkotó a bírósági szervezetre, a bírák alkalmazására vonatkozó törvényeket is meghatározhatja. Az igazságszolgáltatás „életútja” és fejlődése államonként, országonként eltérő irányokat mutat. Mindez mégis hogyan alakult hazánkban?

1. Magyarország jelenlegi bírói szervezete

1.1.Reformok „hálójában”

Ahhoz, hogy pontosan átláthatóvá váljon a jelenlegi magyar bírói rendszer felépítése, szükségszerű néhány kiemelkedően fontos fejlődési fordulópontot vázaltszerűen ismertetni.

Hazánk bíróságát illetően az első nagyon fontos dokumentum a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869.évi IV. törvénycikk 1. §-a, amely kimondja, hogy „*Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülöníttetik*”, és „*sem a közigazgatási, sem a bírói hatóságok egymás hatáskörébe nem avatkozhatnak.*”³ Illetve az ítéelő bírákat az igazságügyminiszter ellenjegyzése mellett a király nevezte ki, ami mutatja azt, hogy a bírák a királytól kapták a „*jurisdictiót*”, tehát az uralkodó ruházta fel őket ezzel a jogkörrel. A törvény ezek mellett meghatározta például az összeférhetetlenség eseteit is, és a bírói nyugdíjkorhatár a 70. életévet jelentette. A következő jelentős esemény a Magyar Népköztársaság időszakában keresendő. Az 1954. évi II. törvény⁴

¹ Joghallgató, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

² FLECK ZOLTÁN: *Jogállam és igazságszolgáltatás a változó világban*. Pallas Páholy-Gondolat Kiadó. Budapest, 2008. 85.p.

³ 1869. évi IV. törvény a bírói hatalom gyakorlásáról

⁴ 1954. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről

hatályon kívül helyezte ez előbbi törvényt és kimondta, hogy a bírói tisztségeket választás útján lehet betölteni. Az 1972-es esztendő több lényeges változást foglalt magában. Pontosabban a bíróságok szervezetéről szóló 1972. évi IV. törvényre⁵ gondolok, melynek keretei között a bírák kiválasztása az igazságügyminiszter jelölése alapján történt. Ez alól kivételt képez a Legfelsőbb Bíróság elnöke, akit az Országgyűlés választ meg. Az előbb említett bíróság ekkor vált függetlenné szervezeti és pénzügyi szempontból is. Elnöke kizárólagos és korlátlan igazgatási jogosítványt kapott. Az ítélkezés elvi irányítását is ez a bírói szervezet látta el, de az igazságügyminiszter folyamatosan ellenőrizte a bíróságok életútját és tevékenységét. A történelem folyamán a jelentős, áttörő változást az 1989. évi XXXI. törvény⁶, másnéven az Alkotmánynovella hozta meg. Egyrészt módosultak a bírói tisztség keletkezését és megszűnését illető szabályzatok, másrészt pedig megjelent új alkotmányos szabályként, hogy a bírák nem folytathatnak semmilyen szintű politikai tevékenységet.⁶ A törvény legfontosabb elvi elemének az tekinthető, hogy megeremtette a közigazgatás bírósági kontrolljának alkotmányos alapjait. Az ezt követő nyolcadik évben módosítások következtek. Többek között megváltozott a bíróságok fórumrendszere, rögzítették az ítélőtáblák létrehozását azzal a céllal, hogy a Legfelsőbb bíróság tehermentesítve legyen. Továbbá az utóbbi bírósági intézmény elvi irányító tevékenysége is újra lett fogalmazva. Az 1997. évi LIX. törvény⁷ legfontosabb eleme az Országos Igazságszolgáltatási Tanács felállítása volt, amely a bíróságok igazgatását látja el. Ezenkívül elrendelte 3 ítélőtábla működését is. (Szegedi, Pécsi és Fővárosi Ítélőtábla). Debrecen és Győr tekintetében legkésőbb 2003. január 1-jéig kellett volna döntést hozni. Az 1998-as év mindezt hatályon kívül helyezte és az ez évi törvény indokoltabbnak látta, ha az alsóbb szintű bíróságok tekintetében dönt, mert fontosabbnak vélte az ezen a szinten történő reformokat. Később az 1999. évi CX. törvény⁸ napirendre tévén az ítélőtáblák kérdéséről, egyetlen, országos illetékességgel rendelkező „táblát” állított fel, ez volt a Fővárosi Ítélőtábla. Az Alkotmánybíróság szerint ez nem volt törvényes határozat, hiszen az Alkotmány a 45. §-ban a Magyar Köztársaság tekintetében az „ítélőtáblák” többesszámú főnévi alakot használja. Így a 2002. évi XXII. törvény⁹ ezen pontnak eleget tévén elrendelte azt, hogy Magyarországon 5 regionális szintű ítélőtábla működjön. Végül az a törvény, amely megeremti a napjainkban is működő bírósági rendszer alapjait, az a 2011. évi CLXI. törvény.¹⁰ Pontosabban az ítélkezést és a bírósági rendszert korszerűbbé tette. Nyíltan kijelenti, hogy a bíróságok igazgatása az Országos Bírói Hivatal elnökének a feladatköre, a Kúria elnöke pedig a szakmai vezetésért fog felelni. Továbbá a rendszer fontos „alkatrészét” képezi az Országos Bírói Tanács, amely a kontrollt jelenti az egész bírói szervezetre vonatkozóan. Összességében a bíróságokra vonatkozó törvényeket az Alkotmány X. és XII. fejezete¹¹ foglalja össze. Pontosabban az utóbbi a bíróságokra vonatkozó alapvető feladatokat határozza meg és emeli törvényi erőre, viszont az előbb említett fejezetet mindenképp ki kell emelni, mert olyan alapelveket tartalmaz, amelyek elmaradhatatlanok a modern igazságszolgáltatás tekintetében.

⁵ 1972. évi IV. törvény a bíróságok szervezetéről

⁶ 1989. évi XXXI. törvény az Alkotmány módosításáról

⁶ BADÓ ATTILA: *Bevezetés az USA jogrendszerébe*. In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, 1997. 1-27.p.

⁷ 1997. évi LIX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról

⁸ 1999. évi CX. törvény az Országos Ítélőtábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról

⁹ 2002. évi XXII. törvény az ítélőtáblák és a fellebbviteli ügyész szervek székhelyének és illetékességi területének megállapításáról

¹⁰ 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

¹¹ BENCsik GÁBOR et al.: *Magyarország Alaptörvénye*, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2016. 95-99.p.

1. ábra: Az Alaptörvény 25-28. cikke¹²

1.2. Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT)¹³¹⁴

A bíróságok igazgatásának fő képviselői: bírósági vezetők és testületek, illetve az Országos Igazságszolgáltatási Tanács. Utóbbit fontosnak tartom megemlíteni és kellőképpen elemezni, habár 2011-től kezdődően szerepét az Országos Bírói Tanács és az Országos Bírói Hivatal vette át.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács 1997 decemberétől létezett. Voltaképpen a bírói hatalom önállóságát képviselte. Létrejöttével a központi igazgatás belső jellegű igazgatássá vált.

Létszámát tekintve 15 fő említhető meg, ebből 9 tag bíró, akiknek legalább 5 éves bírói gyakorlattal kell rendelkezniük. A további 6 résztvevő összetétele nehezebben megállapítható. Megtalálható benne az igazságügyminiszter, a legfőbb ügyész, a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság által meghatározott 1-1 országgyűlési képviselő, az Országos Ügyvédi Kamara elnöke és értelemszerűen az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottsága. A szervezet elnöke a Legfelsőbb Bíróság mindenkori elnökében testesül meg. Hivatalát, amelyet 6 évig gyakorolhat az Országgyűléstől kap meg, vagyis itt a törvényhozó és a bírói hatalom kis mértékben ugyan, de mégis összefonódik. Nagyon lényeges konkrétan kihangsúlyozni, hogy a tagok azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, ellenük fegyelmi eljárás csupán az OIT hozzájárulásával indítható. Közülük ismételnem szeretném kiemelni az elnök személyét, hiszen speciális, egyedi jogkörrel rendelkezik: képviseli magát a szervezetet, ezenkívül vezeti és össze is hívja azt. Aláírja a meghozott határozatokat és a Hivatal vezetőjét is irányítja. A bíróságok költségvetését is vezeti, figyelemmel kíséri. Továbbá évenként köteles tájékoztatni az Országgyűlést a szervezet tevékenységeiről, illetve a magyarországi bírósági rendszer legfontosabb jellemzőiről, helyzetéről.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács feladatkörét nehéz meghatározni, hiszen nagyon sok különböző komponensből tevődik össze. Értelemszerűen a legfontosabb jellemzője, hogy ellátja a bíróságok igazgatási feladatkörét, felügyeli a megyei bíróságok és az ítéletábrák elnökeinek pontos tevékenységét. A további, részletesebben kifejtett kötelezettségeit az alábbi ábra ismerteti:

¹² BENCSIK 2016. 95-99.p.

¹³ LADÁNYI GYÖRGY et al.: *Magyarország Bíróságai és Ügyészségei az ezredfordulón*. Blende Bt. Budapest, 2001. 13. p.

2. ábra: Az OIT feladatköre¹⁵

A működését tekintve havonta legalább egyszer köteles ülést tartani, ahol határozathozó jogkörrel rendelkezik. Hangsúlyosan ki kell emelni, hogy maga a szervezet csupán akkor határozatképes, ha az adott ülésen tagjainak legalább a kétharmada megjelent. A döntés egy esetleges szavazategyenlőség esetén az elnök határozatától függ. A bíróságokra általánosan kötelező jellegű szabályzatot alkothat, ezenkívül ajánláskibocsátási joga is van. A határozatokat legkésőbb 8 napon belül közölnie kell, melyek, ha külső határozatok, akkor az OIT hivatalos lapjában jelennek meg.

Többször említettem a tanulmány ezen szerkezeti egységében azt a szót, hogy Hivatal. Ez a Hivatal az OIT irányítása alatt áll és működik. Tömören megfogalmazva egy központi költségvetési szervről van szó. Véleményem szerint fontos feladatokat lát el, hiszen előkészíti az OIT üléseit, határozatai végrehajtásáról is gondoskodik és nem utolsó sorban ellátja az OIT működésével kapcsolatban álló különböző ügyviteli feladatokat.¹⁶

Jelentős függésben van az OIT szervezetével kapcsolatosan, hiszen maga az OIT nevezi ki vezetőjét és helyetteseit. Lényeges, hogy a vezető csak bíró lehet. Maga a Hivatal 1998. február 1-jétől működik. Belső tagozódása vonatkozásában rendelkezik bírósági igazgatási, személyzeti, oktatási, pénzügyi, műszaki, informatikai, és jogi feladatokat ellátó egységekkel.

1.3. Országos Bírói Tanács (OBT)

Utaltam már arra, hogy az Országos Bírói Tanács alapvetően az OIT egyik utódintézményeként értelmezhető. Összefoglalóan elmondható, hogy egy olyan közjogi testületet jelent, amely a bíróságok központi igazgatását ellenőrzi, illetve sajátos igazgatási feladatkörrel is fel van ruházva.¹⁷

Testületi felépítését tekintve az OIT-hoz hasonlóan 15 tagból áll. Fontos kritériumnak minősül az az elv, hogy minden tagnak bírói kinevezéssel kell rendelkeznie. Viszont egy speciális numerussal is rendelkezik: a Kúria elnöke, aki alapjaiban tekintve tisztségéből adódóan vált taggá. A 14 bírót minden esetben titkos szavazással 6 évre választják meg a hivatal betöltésére. A testület ebben az esetben is csak akkor lesz határozatképes, ha tagjainak kétharmada ténylegesen jelen van. A szervezet nem rendelkezik meghatározott személyben

¹⁵ KOMÁROMI ZOLTÁN: *A bírósági szervezeti reform és az az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Magyarországon*. In: *Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica : publicationes doctorandorum juridicorum*. 335-353 .p. (2001)

¹⁶ LADÁNYI 2001. 17-18 .p.

¹⁷ KOMÁROMI 2001. 335-353 p.

megválasztott elnökkel, hanem ezt a fontos pozíciót maguk a tagok töltik be félévenként bekövetkező váltórendszerben, a szolgálati idő szerinti csökkenő sorrendben. Az elnökhelyettesi hivatalt pedig mindig a következő ciklusban következni fogó elnök tölti be. Jelen álláspont szerint, a testület jelenlegi elnöke *dr. Szabó Sándor*, elnökhelyettese pedig *dr. Fatalin Judit*, aki a Fővárosi Ítéltábla bírása is egyben.

Az üléseken vannak speciális jogkörrel rendelkező személyek, akik tanácskozási joggal rendelkeznek. Ők az igazságügyi miniszter, a legfőbb ügyész, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke és az OBH elnöke.

A szervezet az utolsó ülését 2018. január 8-án tartotta meg.¹⁸ Azóta a testület csökkentett létszámmal (11 fő) ugyan, de mégis működik. Fontos kritérium, hogy minden esetben szükséges póttagokat választani.

1.4. Országos Bírói Hivatal (OBH)

Ugyanúgy, mint az előbb jellemzett Országos Bírói Tanács, az Országos Bírói Hivatal is az OIT „utódszerveként” értelmezhető. Feladata a bíróságok központi igazgatása, olyan módon is kifejezhető ez a feladatkör, hogy szolgáltató jellegű tevékenységet végez, mellyel biztosítja a fontos és nélkülözhetetlen működési feltételeket és ezek javítását is. Viszont mindenképp megemlítendő az a tény, hogy az Országos Bírói Hivatal nem szabadon, hanem úgynevezett kontroll alatt tartva működik, hiszen feladatait az Országos Bírói Tanács folyamatos felügyelete alatt végzi el. Ezáltal a magyar bírósági szervezet átláthatóan és letisztultan tud működni.

A szervezetet illetően ki kell emelni az elnöknek a személyét, hiszen nagyon sok, széleskörű jogosítvánnyal rendelkezik. Ilyen például az, hogy ellátja a bíróságok igazgatásának a feladatait, költségvetéssel kapcsolatos feladatkörrel is rendelkezik, felügyeli a törvényszékek és az ítéltáblák elnökeinek az igazgatási feladataikat is. Ezenkívül rendelkezik határozat, szabályzat és ajánlási jogkörrel is. Feladataiért értelemszerűen személyes felelősségviseléssel tartozik. Kinevezését illetően kétharmados többséggel az Országgyűlés választja meg 9 esztendőre. Alapkritériumként kell említeni, hogy az elnöknek olyan bírónak kell lennie, aki legalább 5 éves bírói szolgálati viszonnal rendelkezik. Jelenlegi elnöke: *dr. Senyei György Barna*, elnökhelyettesei pedig: *dr. Harangozó Attila*, *dr. Csillám Katalin*, *dr. Erőss Mónika*.

2011. évi CLXI. törvény 76. §-a¹⁹ meghatározza, hogy maga az Országos Bírói Hivatal milyen szervezeti egységekből tevődik össze. Ezek a következők: főosztályi jogállású Elnöki Kabinet, főosztályok, főosztályi jogállású Magyar Igazságügyi Akadémia, osztályok, irodák és végül titkárságok.

Az előbb említett törvény azt is meghatározza, hogy az elnök távollétében és annak helyében az OBH elnökhelyettesei járhatnak el. Az elnök még egy úgynevezett elnöki biztost is kinevezhet, aki olyan kiemelt feladat végrehajtását irányítja és ellenőrzi, amely az OBH több szervezeti egységének összehangolt működését veszi igénybe. Továbbá a törvény segítségével egyszerűen meghatározható az is, hogy ebben a szervezetben milyen munkatársak dolgoznak még. Ilyenek a beosztott bírák, az igazságügyi alkalmazottak, bírósági titkárok, felsőfokú, illetve középiskolai végzettséggel rendelkező tisztségviselők, végül fizikai dolgozók.²⁰

2. A magyarországi bírósági rendszer részletes felépítése

A tanulmányom elején hangsúlyoztam, hogy az igazságszolgáltatás „ága” jelen esetben a legfontosabb, hiszen erre épül a fogalmazásom szinte teljes része. Az ítélező ág szintjén egyértelműen a bírói hatalomra kell gondolni. Hogy mi az a bíróság? Egyrésztől jelenti az

¹⁸ <https://orszagosbiroitanacs.hu/bemutakozas/>

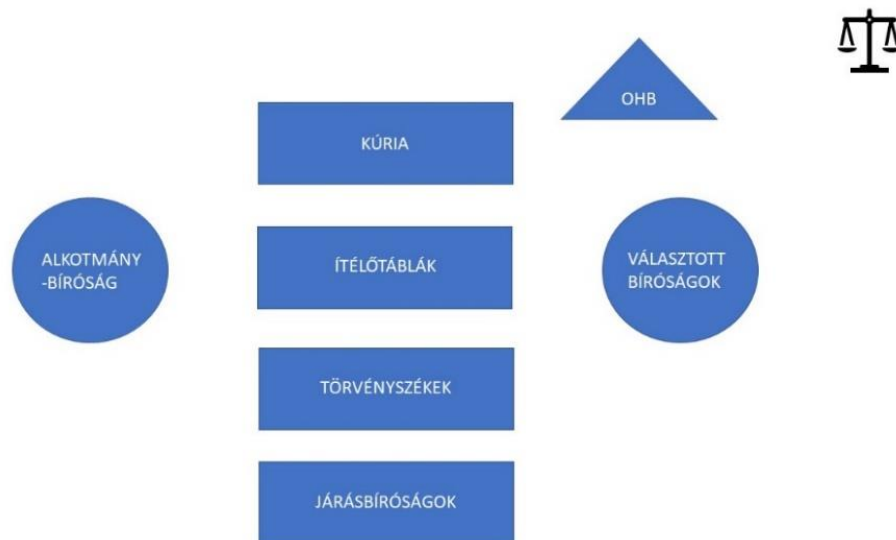
¹⁹ 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

²⁰ Általános Tájékoztató. <https://birosag.hu/orszagos-birosagi-hivatal-0/altalanos-tajekoztato>

általánosan kötelező jogszabályok konkrét esetekre történő alkalmazását. Másrészt pedig a büntetőügyekben, magánjogi jogvitákban, továbbá a közigazgatási határozatok és önkormányzati rendeletek törvényességéről való döntés jogát. Maga a bírósági eljárás, a folyamat meghatározott eljárási rend szerint zajlik. Ezek a jogszabályok által bárki számára könnyedén elérhetőek. Mindez végén pedig egy jogerős döntés születik.

A magyarországi bírósági szervezetre jellemző, hogy négyszintes és ezek a szintek egymással nagyon szoros kapcsolatban állnak. Ezt a kapcsolatot az emberi test egyes részei közötti kapcsolathoz is illik hasonlítani. (például ahogy a végtagok kapcsolódnak a törzshöz). Speciális jellemzőként említhető az a tényállás, hogy a bírósági rendszer szintjei között nincsen alá- és fölérendeltségi viszony. Pontosabban ez az jelenti, hogy a hierarchiában a felsőbb szinteken álló bíróságoknak nincs utasítási jogkörük az alsóbb szinteken álló bíróságok felett. Amint már taglaltam, ezen szintek központi igazgatását az Országos Bírói Hivatal látja el egészen pontosan 2012. január 1-je óta. A bírák a döntéseiket a törvényeknek és az Alkotmánynak megfelelően hozzák.

Magyarországon az igazságszolgáltatási feladatkört a Kúria, az Ítéltáblák, a törvényszékek, a járásbíróságok látják el. Egymással szervezeti kapcsolatban állnak. Viszont fontos megemlíteni, hogy ezek mellett létezik még az Alkotmánybíróság, illetve a választott bíróságok, mint 2 speciális bírói fórum. Ezeket az alábbi ábra²¹ is összefoglalja:

3. ábra: A hazai bírósági hierarchia²²

2.1. Járásbíróságok

A bírósági szervezetrendszer legalsó szintjén helyezkednek el a járásbíróságok (régőbbi elnevezéssel helyi bíróságok). Alapvetően a legalacsonyabb szintet jelölik, mindig első fokon járnak el és nagyon fontos kihangsúlyozni, hogy nincs jogorvoslati hatáskörük. Minden olyan ügyben eljárnak, amelyeket a törvény nem utal első fokon törvényszéki hatáskörbe. Az elnök vezeti őket, de fontos kiemelni, hogy önálló jogi személyiséggel egyáltalán nem rendelkeznek. 2010-ben hatályba lépő törvény lehetőséget biztosít számukra, hogy eljárhasson egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is. Magyarországon jelenleg vidéken 107, Budapesten pedig további 6 járásbíróságon folyik az igazságszolgáltatási munkavégzés. A fővárosban található járásbíróságokat kerületi bíróságoknak is nevezik. Speciális jellemzőik, hogy adott,

²¹ LADÁNYI 2001. 14-16.p.

²² <https://birosag.hu/a-birosagi-szervezet>

meghatározott ügyszakokban (büntető és polgári) csoportok jöttek létre. Ilyen például: az adott járásbíróóság büntetőjogi csoportja. Leginkább nagyobb városokban találkozhatunk velük. Például: Békéscsaba, Szeged.²³

2.2. Közigazgatási és munkaügyi bíróságok

A közigazgatási és a munkaügyi bíróságok olyan különbíróóságok, amelyek a járásbíróóságokkal azonos szinten helyezkednek el és ugyanúgy első fokon is járnak el. Nevükből is ismerhető, hogy közigazgatási és munkaügyi perekben, feladatkörökben járnak el. Viszont indokolt kihangsúlyozni, hogy elnevezésükkel ellentétben egyetlen bíróaságról van szó, ahol az adott bíróaságon belül bírálják el a közigazgatási ügyeket és a munkaügyi pereket. Székhelyük a megyeszékhelyeken és természetesen a fővárosban helyezkedik el. A 2020. április 1-jei szabályozás értelmében megszűntek és helyüket első fokon 8 törvényszék vette át. Ezek a következők: Fővárosi Törvényszék, Budapest Környéki Törvényszék, Pécsi Törvényszék, Veszprémi Törvényszék, Miskolci Törvényszék, Debreceni Törvényszék, Szegedi Törvényszék és a Győri Törvényszék).

2.3. Törvényszékek

A törvényszékek (korábbi elnevezése szerint megyei bíróóságok) Magyarországon első és másodfokon is eljárhatnak. Azt, hogy milyen esetekben/ügyekben van hatáskörük első fokon eljárni, azt az ügynevezett eljárási törvények mondják ki. Ide tartoznak a kiemelkedő súlyú ügyek, vagyis a nagy pertárgy értékű, a speciális (például sajtó-helyreigazítási per) és végül a nagyon súlyos bűncselekményű esetek.

Másod fokon pedig elbírálják a járásbíróóságok, közigazgatási és munkaügyi bíróóságok határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket. Vagyis voltaképpen fellebbviteli fórumként is értelmezhetőek.

Az elnök vezetése mellett a törvényszékeken tanácsok, csoportok és büntető, polgári, gazdasági, és egyes törvényszékeken közigazgatási kollégiumok is egyaránt működnek. Székhelyeik a fővárosban és a megyeszékhelyeken találhatóak.²⁴

2.4. Ítéltáblák²⁵

Egyértelműen érzékelhető, hogy a felsőbb szintű bíróasági szervezetek felé haladva a bíróaságok száma csökkenő irányú változást mutat. Az Ítéltáblák ennek szép példái képezik, hiszen számuk csupán 5. Ezek a következők: Fővárosi, Győri, Pécsi, Szegedi és végül a Debreceni Ítéltábla. Kialakulásuknak az oka a Legfelsőbb Bíróaság tehermentesítése volt. Kijelenthető, hogy a törvényszékek és a Kúria közötti szintet jelentik. Regionális bíróaságokról lévén szó fontos, hogy illetékességi kiterjedésük szerint több megye területét fogják át. Feladatköri meghatározás alapján elbírálják az eljárási törvények által a hatáskörükbe utalt ügyekben az előterjesztett jogorvoslati kérelmeket. Ezen bíróasági szinten mindenképpen ki kell emelni, hogy már harmadfokon is eljárhatnak olyan büntetőügyekben, amelyekben másodfokon a törvényszék járna el. Az elnök vezetése mellett pedig az Ítéltáblákon belül elkülöníthetünk polgári, büntető és munkaügyi kollégiumokat is. Tisztázni szükséges, hogy a közigazgatási perekben nem vállalnak szerepet.

²³ BADÓ ATTILA: A jogrendszer világa. Pro Talenti Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020. 199-200.p.

²⁴ Bíróasági szervezet. <https://birosag.hu/a-birosagi-szervezet>

²⁵ EUROPIEN E-JUSTICE, 2015.: [HTTPS://E-JUSTICE.EUROPA.EU/CONTENT_JUDICIAL_SYSTEMS_IN_MEMBER_STATES-16-HU-EN.DO?MEMBER=1&FBCLID=IWAR3BFOJ1IMNkOoUYLYpu9OCUD62JIGMLTZ-J9TH0YLJTXS0DRVSVNEALThU](https://E-JUSTICE.EUROPA.EU/CONTENT_JUDICIAL_SYSTEMS_IN_MEMBER_STATES-16-HU-EN.DO?MEMBER=1&FBCLID=IWAR3BFOJ1IMNkOoUYLYpu9OCUD62JIGMLTZ-J9TH0YLJTXS0DRVSVNEALThU). UTOLSÓ LÁTOGATÁSI IDŐPONT: 2021. 04. 25.

2.5. Kúria

A Kúria (korábbi elnevezése Legfelsőbb Bíróság, 2012. január 1-je óta viseli a Kúria elnevezést) a magyar bírói hierarchia legtetejét/csúcsát jelenti. Székhelye a fővárosban, Budapesten található. Feladatai, melyeket az Alaptörvény 25. cikke tartalmaz, nagyon összetettek, több komponensűek. A 2011. évi CLXI. törvény²⁶ alapján ezeket a következőképpen lehet összefoglalni:

A Kúria feladatai
elbírálja a felülvizsgálati kérelmet, illetve a törvényszék és ítéltábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot
joggyakorlat-elemzést folytat a már jogerősen befejezett ügyek esetében, vagyis jogköre van vizsgálni a bíróságok ítélezési gyakorlatait
önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről való döntési jog
hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben is eljár
illette dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról is egyaránt
bíróságok egységes joggyakorlatának a kialakítása

4. ábra: A Kúria feladatai²⁷

A táblázat utolsó sorában szereplő feladatkört indokoltnak tartom bővebben kifejteni és megmagyarázni, ennek tükrében két eshetőséget kell megemlíteni. Először is a Kúria olyan elvi jellegű rendelkezéseket, vagyis jogegységi határozatokat hoz, amelyek a bíróságokra nézve kötelező jellegűek és ilyen módon próbálja a magyarországi bíróságokat egységesíteni. Másodsor pedig elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket is hoz, vagyis a közérdek szempontjából kiemelkedő fontosságú esetekben/ügyekben elvi kérdésekre is kiterjedő határozathozási jogkörrel rendelkezik. Jelenlegi elnöke: *Dr. Darák Péter*. Az elnökhelyettesi széklet pedig két személy egyszerre tölti be: *Böszörményiné dr. Kovács Katalin, illetve Dr. Székely Ákos*.²⁸

A Kúria tekintetében megemlítendő, hogy itt ítélező, jogegységi, önkormányzati, jogegységi panaszt elbíráló tanácsok, polgári, büntető és közigazgatási kollégiumok, továbbá bírósági joggyakorlat-elemző csoportok működnek. Szerepük nagyon fontos és jelentős.

2.6. Az Alkotmánybíróság

A tanulmány során már többször említést tettem arról, hogy a bírósági szervezet mellett működik két speciális bírói fórum is. Ezek az Alkotmánybíróság, illetve a választott bíróságok.

Az Alkotmánybíróság értelemszerűen az Alaptörvény védelmének legfőbb „örzője” és szerve. Viszont nem tekinthető rendes bíróságnak, mert a bíróság elkülönült részét jelenti.

²⁶ 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

²⁷ BERKES BÁLINT: *A Kúria gyakorlatából*. Acta Humana, Emberi Jogi Közlemények. 2014. 73–81.p.

²⁸ cím. <https://kuria-birosag.hu/hu/kuria-tortenete>

Feladatköre igen összetett. Elsősorban a demokratikus jogállam, az alkotmányos rend és természetesen az Alaptörvényben biztosított jogoknak a védelme az egyik legjelentősebb funkciója. Másrészt a jogrendszer és a hatalommegosztás elvét képviseli. Kötelezettségeiből következik az a megállapítás, hogy felülvizsgálhatja a jogszabályok és a bíróságon meghozott döntések jogosságát és az Alaptörvénnyel való kapcsolatát. Ha olyan eset áll elő, amikor az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet állapít meg, akkor joga van megsemmisíteni az adott jogszabályt vagy bírói döntést. Utóbbi esetén a bíróságnak új határozatot kell hoznia, amely során figyelembe veszi az Alkotmánybíróság határozatában foglalt követelményeket is az eljárásjogi rendelkezéseknek megfelelően.

Működését tekintve az Alaptörvény rögzíti a hatályos és kötelező jellegű szabályokat. Az Alkotmánybíróság 15 taggal rendelkezik, akiket az Országgyűlés minősített többséggel, 12 évre választ meg. Elnökét is az Országgyűlés választja meg az alkotmánybírók közül, az elnökhelyettest pedig már az Alkotmánybíróság elnökének javaslatára, az alkotmánybírók saját maguk közül választják meg.

Ez a speciális bírói fórum a döntéseit teljes ülésen hozza meg, öttagú tanács vagy egyesbíró által. Viszont lehetőség van háromtagú tanácsok felállítására is. Igazgatási szerve az Alkotmánybíróság Hivatala, amely feladatai közül az a legfontosabb, hogy ellátja a szervezeti, működtetési, ügyviteli és döntés-előkészítési feladatokat az Alkotmánybíróság vonatkozásában. A Hivatalt a főtitkár vezeti, akit az elnök javaslatára a teljes ülés választ meg. Jelenleg ezt az igen nemes pozíciót *dr. Bitskey Botond* foglalja el.²⁹

Az Alkotmánybíróság jellemzésénél elengedhetetlen kihangsúlyozni, hogy döntéseivel szemben jogorvoslati kérelem nem értelmezhető, illetve ezek minden magyar állampolgárra egyaránt kötelező jelleggel bírnak. Viszont ami a végrehajtását illeti, erre nincsen intézményi szerve. Vagyis egy esetleges szabálysértést követően az Alkotmánybíróság nem tud „saját maga” eljárni. E tekintetben fontos megemlíteni, hogy a döntéseinek betartása a jogállami kultúra függvénye is, tehát betartásuk hiányában a jogállamiság súlyosan meggyengülhet, ami Magyarországra és a demokráciára is jelentős veszélyt jelent.

2.7. A választott bíróságok

A választott bíróságok alapvetően a gazdasági kamarák mellett működő magánbíróságok. Feladatköri meghatározás értelmében döntenek a gazdasági élet szereplőinek jogvitáiban, pontosabban olyan magánjogi-, gazdasági-, pénzügyi-, energetikai ügyekben, amelyek az üzleti világ mindennapjaiban előfordulhatnak. Alapvetően a gazdasági résztvevők döntenek arról, hogy jogvitájuk eldöntését a rendes bírósági eljárás elkerülésével az általuk kiválasztott választottbíróságra bízzák. Az eljárás egyfokú, ami gyorsabb „végeredményt” eredményez, mint a rendes bíróságok esetében.

Ezekon a bíróságokon a feleknek lehetősége nyílik arra, hogy bírónak speciális szakértelemmel rendelkező szakembert válasszanak meg. Vagyis ez a személy lehet gazdasági-, pénzügyi szakember, akár mérnök is. Összességében megállapítható, hogy ez egy pozitívumként értelmezhető, mert ilyen módon olyan „karakterek” hoznak döntéseket, akik valóban elmélyülve ismerik a gazdasági élet szokásait és a lehető legéletszerűbb döntések tudnak megszületni. Fontos, hogy ezek a határozatok is ugyanolyan kötéserővel bírnak, mint a rendes bíróságon hozottak. Jogorvoslatra ezen bírói fórumon is csak törvénysértés esetén nyílik lehetőség. Ilyen bíróságok: A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és a mellette működő Állandó Választottbíróság. Utóbbi már arra is lehetőséget biztosít, hogy a magánjogi jogviták esetében is lehessen választott bírót alkalmazni.³⁰

²⁹ <https://www.alkotmanybirosag.hu/a-jelenlegi-tagok/dr-bitskey-botond>

³⁰ <https://mkik.hu/valasztottbirosag>

2.8. Egyéb testületek

A bíróságokon esetében (de csak a törvényszékek, ítélőtáblák és a Kúria esetében) fontos megemlíteni az itt működő, de nem ítélezést végző szerveket. Vagyis a kollégiumokat, a bírói tanácsot és végül az összbírói értekezletet.

A kollégium a kollégiumvezető (ez a hivatal pályázat útján betölthető, az Országos Bírói Hivatal nevezi ki a vezetőt 6 évre) irányítása alatt álló, meghatározott ügyszakba beosztott hivatásos bírák sajátos testületét jelenti. Ítélezési feladatkörökkel nem rendelkezik és konkrét bírósági ügyekben sem vállal szerepet. Elsődleges feladata a bírák tevékenységének irányítása nyilvánvalóan szakmai szempontok alapján. Például véleményezi a bírói döntéseket vagy értékelheti is a bírák szakmai szempontból nyújtott tevékenységét.

A bírói tanács nem ítélező funkciót tölt be, hanem a bírói igazgatás szerves részét képezi. Részletesebben kifejtve a törvényszék elnöke által elé terjesztett, leginkább személyzeti és pénzügyi tematikájú ügyeket tárgyalja meg és alkot róla véleményt/álláspontot. Speciális jellemzőként értelmezhető, hogy a tagjai titkos szavazással, 6 évre kerülnek kiválasztásra. Fontos, hogy a tagok újraválaszthatóak. A tanácsnak tagszáma változékony, mindig az összbírói értekezlet határozza meg.

Az összbírói értekezlet is a bírói igazgatás egyik elemét képezi és az előzőekhez hasonlóan nincs ítélezési jogköre. Feladatuként értelmezhető, hogy véleményezi a vezetői állásokra beérkezett pályázatokat, tagokat választ az Országos Bírói Tanács küldöttértekezletére, illetve, évente legalább egyszer beszámolót köteles tartani, aminek az egyik legfontosabb eleme a bírói tanács működéséről történő számadás.³¹

5. ábra: Ítélezési feladatokat el nem látó szervek "hálója"³²

3. A magyarországi bírósági szervezetrendszer értékelése

A magyarországi bírósági rendszer működését nehéz megítélni, hiszen sok jó oldala, tulajdonsága van, viszont sajnos néhány negatív defektust is meg lehet említeni. Eddig is látni lehetett, hogy a bírósági rendszerünk az évek folyamán mennyit fejlődött, és véleményem szerint a jövőben is rengeteg „finomításon” fog keresztüljárni, hiszen a társadalom fejlődése előidézze mindezt és a világ fejlődésével a bíróságnak, magának a jognak is lépést kell tartania. Az előbb említett szempontokat csak együttesen lehet hatékonyan elemezni a különböző problémafelvetések végett.

³¹ LADÁNYI 2001. 19-20.p.

³² LADÁNYI 2001. 19-20.p.

3.1. Az a híres „ranglétra”

Hogyan lehet egy jogi diplomával rendelkező személy bíró? Ez Magyarország tekintetében egy komplex kérdéskör. De az, hogy ki lehet bíró, illetve maga a bíró személye nagyon nagy mértékben befolyásolja az igazságszolgáltatás/ ítékezés módját és színvonalát.

Magyarországon jelenleg egy érdem alapú szelekciós rendszer működik, amelynek alapjait az 1997. évi, a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló LXVII. tv. 2010-es módosítása³³ teremtette meg. Ennek tükrében egy pontszámrendszer kerül központi elhelyezésre, vagyis a jelentkezőknek pontszámokat kell gyűjteniük. Pontot lehet kapni például a joggyakorlat időtartama, a szakvizsga eredménye, egyéb szakmai értékelések, másoddiploma, nyelvvizsgák után, továbbá a tudományos teljesítmény is pontokra váltható be. Fontos, hogy a bíróvá válás folyamatának vannak szubjektív elemei is. Először is a pályázóknak az adott bíróság által levezényelt „meghallgatáson” kell megjelenniük, ahol a bíróság szempontrendszere határozza meg a jelentősen nagy fajsúlyú témákat, kérdéseket, amelyek bíróságonként eltérőek lehetnek. Ezután pedig kialakul egy rangsor, amelyet az igazgatási vezetők és az OBH elnöke indoklási kötelezettség nélkül megváltoztathat. A kiválasztás megmásíthatatlan eleme a következő: először is a jogi diploma megszerzése után 3 éves fogalmazói munkakör következik a bíróságon. 3 faktorból tevődik össze, hiszen a pályázók 2-3 havonta a bíróság különböző szintjein úgynevezett ügyszakokba vannak beosztva, hogy megfelelő ismerettel rendelkezzenek annak tekintetében, hogy a számukra megfelelő szakirányt ki tudják választani. Emellett a „panasznapok” keretein belül ingyenes jogi tanácsokat adnak az azt igénylő polgártársaiknak, ez az önálló munkavégzés. A harmadik elem pedig, hogy ugyanúgy, mint az egyetemen itt is időszakos vizsgákat kell sikeresen teljesíteni. (Ezzel az összetett fogalmazói állással a jelentkezők ténylegesen beláthatnak a bíróság színfalai mögé). A 3 év letelte után a szakvizsga nyújtotta akadályok ledöntése után 1 évnyi titkári állás következik, majd ezután nyílik lehetőség a bírói munka megpályázására.³⁴

A problémafelvetésben mindenképpen reflektálni kell arra, hogy az eljárás során szükség lenne egy olyan felvételi megoldásra, ahol az elengedhetetlen jelentőségű bírói tulajdonságok meglétét vagy hiányát mérnék fel. Ilyen például a befolyásolhatóság, a döntésképeség az ítélezési meglátás. Ezek a jelzők nem tanulhatóak, ezért is fontos mérni őket. Illetve alapkritériumként kéne kezelni azt, hogy a pályázók néhány évet bíróságon kívüli jogász munkahelyen töltsenek el kötelező gyakorlat keretén belül. Ez esetben ki kell emelni az ügyvédi hivatást, hiszen ilyen módon a bírójelöltek az igazságszolgáltatást egy teljesen más aspektusból is át tudnák látni és egy lényegesen szélesebb látásmóddal rendelkeznének.

Másik problémás kérdéskör a tudományos teljesítmény fogalma. Ehelyett inkább a lényegi, tényleges bíróságon megszerzett, tankönyvekből nem megtanulható, szakmai jellegű tapasztalatot kellene előnyben részesíteni. Személyes véleményem szerint ez sokkal lényegesebb elem, mint például egy külföldi tanulmányút vagy a nyelvvizsga bizonyítványok száma.

A harmadik elemzendő vonal az a szubjektív kiválasztás. Az, hogy a felsőbb hatalmak (igazgatási vezetők és az OBH) úgyszólván következmények nélkül és nyomtalanul szólhatnak bele abba, hogy ki kapja meg a bírói kinevezést, valamilyen szinten nem teljesen alkotmányhű, hiszen így a tényleges és érdemi tudással rendelkező jelentkező személyét felülírhatja egy esetleges „kiválasztott”, akinek kinevezéséhez a felsőbb erők érdekeket, esetlegesen érzelmeket is fűznek. Ez az álláspont pedig még inkább érvényesül a járásbíróságok feletti bírói állásra történő pályázatbeadás folyamán, hiszen itt már a megszerzhető pontszámok 13%-a függ a bírósági vezetők véleményétől.³⁵

³³ 1997. évi LXVII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról

³⁴ BADÓ 2020. 215.p.

³⁵ BADÓ,2020. 216.P.

A bírói életúthoz tartozik a nyugdíjazás kérdése is. Mai értelemben hatályos törvények értelmében ennek felső határa a 65. életév betöltése. Viszont több olyan eshetőségről tudunk, amikor a bírók a nyugdíjazásukat követően is folytatják munkásságukat. Ez egyértelműen negatív defektusként értelmezhető, mert a feltörekvő, új bírói generáció számára biztosítani kellene a munka, illetve tapasztalatszerzési lehetőségeket.

Mindezek mellett fontos kitérni a „ranglétra” pozitív tartalmú elemeire is. Látható, hogy ez a rendszer megakadályozza azt, hogy tapasztalatlan, túl fiatal bírák kapjanak igazságszolgáltatási jogot. Ezzel sok helytelen és elhamarkodott ítélet kerülhető el. Másfelől a még tapasztaló „újoncok” arra is lehetőséget kapnak, hogy rangidős, nagy gyakorlattal rendelkező és már sok különféle ítéletet hozó bíraktól hivatáshű és valóban hasznos tanácsokat, segítséget kapjanak.

3.2. Milyen egy jó bíró?

A bírói hivatás megítélése, értékelése szemben például egy orvosi munkakörrel nagyon nehéz és összetett. Előbbi esetében ugyanis a munkavállaló azonnali visszajelzést kap. (Látható, hogy a beteg meggyógyult). Utóbbi szempontjából pedig az „objektív eredménykontroll” egyértelműen hiányzik. Ennek magyarázata, hogy az adott bíró által meghozott jogerős ítélet nem tükrözi a munka eredményességét, a döntés meghozója nem kap azonnali „visszacsatolást” tevékenységéről. Eredményessége csak időmúlással válik egyértelművé, igazoltá.

Másik oldalról viszont, ha a bírói mesterség mögé nézünk akkor láthatóvá válik a munkakör összetettsége, az, hogy mennyi tényezőt és folyamatot kell átlátnia egy ilyen magas beosztással rendelkező személynek. Mire is gondolok pontosan? Az alapgondolatot, az alapgondolást nyilvánvalóan az írásba foglalt jogszabályok jelentik, de ezeken túl ezeket értelmezni is kell, hiszen egy-egy ügy megoldását a bírónak a szabályok helyes értelmezése és mérlegelése után saját magának kell levezetnie. Továbbá a bírák felé íratlan és írott elvárások is irányulnak és minden esetben már adott mintákat kell követniük.³⁶ Gondoljunk csak akár az egyes határidők betartására, az emberi érzelmekre, emberségességre...

Tehát egy felső szintű jogalkalmazó személyt nem ér azonnali visszajelzés munkáját illetően, de azt meghatározni, hogy kit is tartunk jó bírónak nem is ebben rejlik. A kulcs az ítélet meghozataláig bejárt „út” mélyén, a tényleges bírói gyakorlat idejében, a meghozott ítéletekben, a tapasztalatokban rejlik. Nem elfelejtendő dolog, hogy egy jó bíró élete végéig tanul, tapasztal és fejlődik, minden egyes meghozott ítélettel erősebb lesz és közelebb kerül ahhoz, hogy önmagát is teljesen meg tudja ismerni.

3.3. Földi javak

Arra a kérdésre, hogy mennyi az ideális juttatása egy bírónak, nincsen helyes válasz. Ebben a kérdéskörben a 2003-ban hatályba lépő törvény fordulópontot jelentett, mert ekkor történt először a történelem során több mint 50%-os illetményemelés.³⁷ Ezen törvény előtt kimondottan alulfizetett volt ez a „pálya”. Hiába a „megemelt fizetés”, sok problémát rejteget ez a fogalom. Miért? Mert ez a pénzösszeg több is lehetne, leginkább a pályakezdők esetében. Először is figyelembe kell venni azt, hogy mennyi év tanulást és folyamatos harcot jelent, ha az ember bíró szeretne lenni. Sajnos úgy is mondhatjuk, hogy „fel kell áldozni a fiatal éveket”. Viszont a viszonylagosan magas fizetés csak az eltelt évek folyamán alakul ki. Egy pályakezdő

³⁶ FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. 2. A szervezettől a jogértelmezési gyakorlatig.* Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008. 198-199.p.

bíró fizetése nem mutat nagy számokat. Ez viszont veszélyeket jelenthet, gondoljunk csak például a lefizetés, befolyásolhatóság lehetőségére.³⁸

Fontos, hogy a bírák, az igazságszolgáltatók vállaljanak nagyon sok felelősség ült. Komoly szellemi próbatételnek kell nap mint nap megfelelni és minden esetben a lehető legigazságosabb döntést kell meghozni. Mindez azt „követeli”, hogy csak az ehhez a szakmához tehetséggel rendelkezők legyenek bírók. Az emberek is így érzik magukat biztonságban, illetve az ország alkotmányos mivolta is ettől függ. A gond pedig az, hogy nem biztosított az a tény, hogy valóban a legrátermettebb személyek váljanak bírónak, hiszen ezek az emberek gyakran olyan állást keresnek, amiből akár már a gyakorlati éveik alatt fent tudják magukat tartani. Egyszerűen fogalmazva: a bírói hivatás nem elég „hívogató és csalogató”.

Másrészt fel kell vetni azt a tényt is, hogyha egy bíró fizetése alacsony számokat tükröz, esély adódik arra, hogy az igazság ne tudjon győzedelmeskedni. Mit jelent ez? Ha egy igazságszolgáltató nincs megelégedve a bankszámlájára érkező havonta megjelenő összeggel, akkor hajlamosabbá válik arra, hogy teret engedjen a korrupció fogalmának. Vagyis megvesztegethetővé válik. Ez pedig, amint már említettem minden állampolgár számára nagyon nagy veszélyforrás lehet.

A pénzügyekkel, illetve az igazságossággal kapcsolatosan mindenképp meg kell említeni azt, hogyha valakit igazságtalanság ér és érdekeit, jogait per formájában szeretné érvényesíteni, akkor jelentős illetéket kell kifizetnie. Nem beszélve arról, hogy a ma már több esetben kötelező jogi képviselő díja is magas számokat tükröztet. Vagyis ez a folyamat nem ingyenes, és ez korlátok közé zárhatja az emberi egyenlőség kérdését, hiszen az emberek anyagi háttere nem ugyanolyan.

3.4. Hatékonyság?

Ha a magyar bírói szervezet egészét elemezzük, fontos mérlegelni azt a kérdést, hogy ezen keretek között létezik-e a hatékonyság? Nyilvánvalóan azt mondhatjuk, hogy igen hatékony a hazai bírósági rendszer. De érdemes és indokoltnak is tartom azt, hogy elemezzük ki kellőképpen ezt a fogalomkört!

Első ízben fontos, hogy a hatékonyság függ a bírák létszámától. Ez az érték igen magas, Magyarország a hetedik helyen áll a 100 000 lakosra jutó bírák számát illetően. Az egyéb bírói segédmunkatársak számáról viszont ez nem mondható el egyértelműen. Ahhoz, hogy egy igazságszolgáltató hatékonyan tudjon „működni”, fontos lenne a rájuk nehezedő adminisztratív feladatok számát csökkenteni vagy megszüntetni. Ezenkívül az is előremutató lehetne, ha a kisebb jelentőségű ügyek esetében nem kellene a formásokat követni. Így időt és energiát is egyaránt lehetne megtakarítani.

Másik oldalról, ha az írásos dokumentumokat tárjuk fel, iránymutatónak kell tekinteni a fellebbezések számát. A fellebbezés röviden szólva megmutatja, hogy az igazságszolgáltatást kért személyek milyen mértékben vannak megelégedve a meghozott, jogerős ítélettel. Statisztikai adatok megmutatják, feltérképezik, hogy Magyarország mely területein magas ez a szám. Ilyen területeken nyilvánvalóan reformmegoldások bevezetését kellene indítványozni.³⁹

Viszont, ha azt elemezzük, hogy egy bíró csak akkor tud igazán hatékonyan működni, ha nincs teljes mértékben „leterhelve”. Ebben az esetben tudni kell, hogy ahol magas a fellebbezések számaránya: általában a járásbíróságokon, ott csupán egyetlen bíró dolgozik egy adott ügyön, nincsenek bírói tanácsok, mint a magasabb szintű bíróságok esetében, egyszere

³⁸ FLECK 2008. 41-44.p.

³⁹ FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. Igazságszolgáltatásunk újabb 10 éve.* Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008.173-81.p.

több problémát és munkakört is el kell látnia. Vagyis mint reform, az alacsony igazságszolgáltatási szinteken is kérvényezni kellene a több bíróból álló tanács fogalmát.⁴⁰

3.5. Digitális bíróság

A mai modern társadalom és világ egyet jelent egy olyan gyorsuló és egyre inkább táguló fogalommal, ahol jelentős szerepet tölt be az internet, az okostelefon, a média, a nyilvánosság stb. Ez a robbanásszerű fejlődés az élet minden területét érinti és természetesen befolyásolja is azt.⁴¹ Nincs ez máshogy a bíróságok vonatkozásában sem. A digitális bíróság egy létező fogalom, ezt akár „a saját bőrünkön” is tapasztalhatjuk. Mire gondolok pontosan? A bírósági eljárás minden egyes szegletét végig kíséri a modern számítógépes technika, de mégis hogyan? Az ügyfél esetében kettő nagyon praktikus kalkulátort kell megemlíteni: pertartam kalkulátor és az illeték kalkulátor. Előbbi abban nyújt segítséget, hogy a „kliens” az általa választott bíróság tekintetében előzetes információt kapjon arról, hogy az adott, őt érintő per meddig fog tartani. Az utóbbi pedig már a peres eljárás végeztével válik aktuálissá, mert kiszámolja azt a pontosan meghatározott összeget, amit az ügyfélnek meg kell térítenie a bíróság számára. Ezt az elemet tovább segíti az online fizetés lehetősége, így az adott összeg azonnal megérkezik a bíróságra és a számla rögtön rendezésre kerül.

Az elektronikus űrlap lehetővé teszi az adott per online történő elindítását. Ebben a tekintetben nem szükséges papíralapú, posta általi papírbenyújtás a bíróságra. Az időmegtakarítás mellett így a környezetet is tudjuk védeni és „zöldek” lehetünk. Illetve az adatainkat is teljes mértékben biztonságban tudhatjuk, mert az ügynevezett zárt adattovábbítási rendszerrel elkerülhetjük azt, hogy adataink illetéktelen kezekbe kerüljenek és azoknak rosszcélú úton történő felhasználásának az áldozataivá váljunk. Másfelől nagyon fontos szerepük van az e-aktáknak is, mert az ügyfél bármilyen körülmények/élethelyzet között képes a saját aktáit/dokumentumait megnézni, akár továbbítani is, így például a nyomtatási költségek megfizetésétől is eltekinthet, a környezetvédelmi szempontokat már nem is említve.

Személyes véleményem szerint a digitális bíróság legfontosabb, legpraktikusabb és legcélravezetőbb eszköze az ügynevezett beszédleíró szoftver. Ezt leginkább a bírók és a jegyzők tekintetében kell megvizsgálni. Egy hét folyamán jelentős mennyiségű hanganyag kerül rögzítésre egy bíróságon, mert a bíró diktafonra/hangrögzítőre mondja fel az idézés, határozat szövegét, illetve a tárgyaláson elhangzott jelentős információkat is. A hanganyagokból pedig a jegyzők feladata írásos dokumentumot készíteni és létrehozni, egy meglehetősen hosszú és fáradalmas munkafázisról van szó. Ha pedig az írásos forma elkészült, akkor elmaradhatatlan az, hogy mindezt a bíró leellenőrizze és javítsa az esetlegesen előforduló hibákat. A beszédleíró szoftver viszont időt és energiát tud megtakarítani. Egy olyan eszközről van szó, amelyet egy számítógéphez kell csatlakoztatni és képes az élőszóban elhangzott emberi beszédet azonnal írássá alakítani és megjeleníteni egy szövegszerkesztő programban. Tehát a beszéddel egyidőben megszületik az írásban rögzített anyag is, ami eddig több órás munkát jelentett a jegyzőnek és a bírónak egyaránt. Másik pozitívuma, hogy a használata meglehetősen egyszerű és így egy adott határozat akár napokon belül az ügyfélhez tud kerülni, felgyorsítva ezzel magát a bírósági eljárást. Összességében egy praktikus, egyszerű, könnyű és könnyen beszerezhető eszközt jelent.⁴²

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említeni a távmeghallgatás fogalmát. A fogalmat szó szerint kell meghatározni/definiálni, vagyis arról van szó, hogy az ügyfelet, vádlottat vagy akár

⁴⁰ BADÓ 2016. 426-427.p.

⁴² OBH Média: DIGITÁLIS BÍRÓSÁG: A beszédleíró. A videó feltöltésének dátuma: 2019. május 6., <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/digitalis-birosag-beszedleiro-program-video> (Az internetes forrás utolsó ellenőrzésének és látogatásának időpontja: 2021. 04. 24.)

a tanúkat úgy is ki lehet hallgatni, hogy több ezer kilométer távolságra vannak az adott bíróságtól. Videókapcsolat segítségével lehetőség van minderre. Ez egy több mint praktikus megoldási lehetőség, mert ha egy veszélyes, szabadságvesztés végrehajtó intézményben tartózkodó felet kell kihallgatni, akkor megszűnik annak a veszélye, hogy az átszállítás folyamata során esetlegesen meg tudjon szökni vagy el tudjon menekülni az adott személy. Ez pedig minden állampolgár személyi és vagyoni biztonságát is érinti, biztonságot nyújt.⁴³

Záró gondolatként ki kell emelni azt, hogy bármilyen gyors ütemben is fejlődik a számítástechnika, a személyes jelenlétet és az emberi mérlegelést semmilyen technikai eszköz sem tudja pótolni, illetve helyettesíteni.

4. Kérdőívek elemzése, reflexió

Jelen tanulmányom keretei között igyekeztem felvázolni, hogy hogyan fejlődött és alakult ki a napjainkban ismert bírósági rendszer Magyarországon. Egy igazán színes és egyedi fejlődési utat láthatunk. Személyes véleményem szerint a bíróság és az igazságszolgáltatás nagyon fontos a mindennapi életünk során is, hiszen ezek a fogalmak akár akaratunkon kívül álló okok és események folytán is felmerülhetnek a mindennapjainkban. Ezért is tartottam célszerűnek felmérni azt, hogy az emberek mennyire is ismerik ezt az intézményt és hogyan vélekednek róla, hogyan „fogják meg” ezt az élő fogalmat.

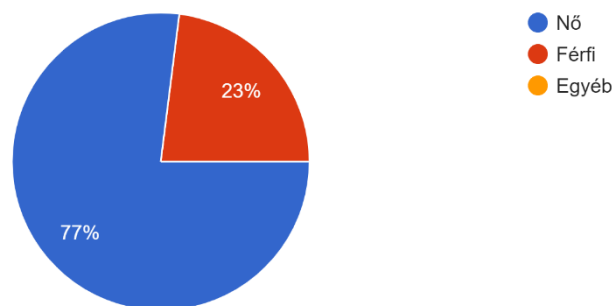
A közvéleménykutatás során 100 ember töltött ki egy 21 kérdésből álló tesztet, pontosabban 100 megkérdezett személy válaszolt 6 általános és 15 speciális, bírósággal foglalkozó kérdésre.

A kitöltők 77%-a nő, és 21%-a 19 éves volt, vagyis az eredmények inkább a fiatalság álláspontját tükrözik, mert a többi 79% nagyon elaprózódva, minden korosztályból csupán 1-2 embert érint.

A felmérés során nagyon meglepő volt, hogy minden megkérdezett használ közösségi

Neme:

100 válasz

6. ábra: A kitöltők jelentős része nő volt a kutatás során. (Google Űrlapok diagram, amely a Saját kérdőívem adatai alapján készült.)

médiát és 58% vélekedik úgy, hogy az internet egy megbízható ismeretszerzési „csatorna”. Az előbbi összetett mondat második fele sajnos már negatív tartamú meglepetést okozott, mert ezek értelmében az emberek jelentős része megbízik abban, amit például a Facebook

⁴³ OBH Média: Digitális Bíróság. A videó feltöltésének dátuma: 2021. február 16., <https://www.youtube.com/watch?v=ohUraREk9e4> (Az internetes forrás utolsó ellenőrzésének és látogatásának időpontja: 2021. 04. 24.)

hírfolyamsávján vagy az Origón olvas. Ez pedig azt idézi elő, hogy emberek befolyásolhatóvá válnak az internet által, viszont más szemszögből vélekedve azt mondhatjuk, hogy a lakosság jelentős részét itt az interneten keresztül el is lehet érni, információkat lehet felénk közvetíteni. Ezt azért is tartom nagyon fontosnak kiemelni, mert a közvéleménykutatás azt az eredményt hozta, hogy a magyar polgárok számottevő része nem is ismeri a saját országában működő bírósági rendszert. Ezen változtatni úgy lehetne, hogy például a népszerű közösségi oldalakon kellene megjeleníteni a bíróságokat, rövid, látványos, információban gazdag és figyelemfelkeltő médiatartalmakkal lehetne üzeni, tájékoztatni az illetőket, hogy például a lakóhelyén vagy a közelében milyen bíróságok vannak, hova forduljon és mit tegyen, ha szüksége van a magyar bírósági rendszerre.

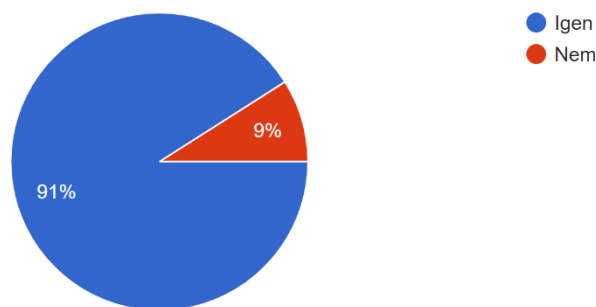
Másfelől fontosnak tartanám azt is, hogy mivel a bíróság és az igazságszolgáltatás ugyanúgy az életünk része mint például az iskolák, kórházak, az általános iskolák vagy a középszintű oktatási intézmények tantervében is megjelenhetne 1-1 olyan óra, akár érdemjeggyel minősített tanóra, ahol minimális szinten ugyan, de a diákok erről a sokoldalú és hétköznapi intézményről tanulhatnának, hiszen ezen alapszintű ismeretek az általános műveltségünk szerves részét is képezik.

Az elkövetkezendő bekezdésekben szeretném pontosan ismertetni a kérdéseket és az azokra kapott válaszokat. Az első kérdés a magyar bírósági rendszer szintjeivel foglalkozott. Szerencsére a jó válaszhoz tartozik a legmagasabb érték, ami pontosan 40%-ot jelent. A megkérdezettek 34%-a gondolta úgy, hogy csupán háromszintes igazságszolgáltatási rendszerünk van, ami arra is utalhat, hogy a járásbíróságokat vagy a Kúriát nem gondolták fontos elemnek.

A következő kérdésre is a legtöbben helyesen válaszoltak, vagyis az emberek 91%-a tudta, hogy egy hierarchikus rendszerről van szó. Személyes véleményem szerint ez annak is köszönhető, hogy valószínűleg már több ember fellebbezett a bíróságokon vagy ismeri ezt a fogalmat filmekből vagy akár a közkezdelt közösségi média egyes alkotórészeiből.

A magyar bírósági szervezet hierarchikus?

100 válasz

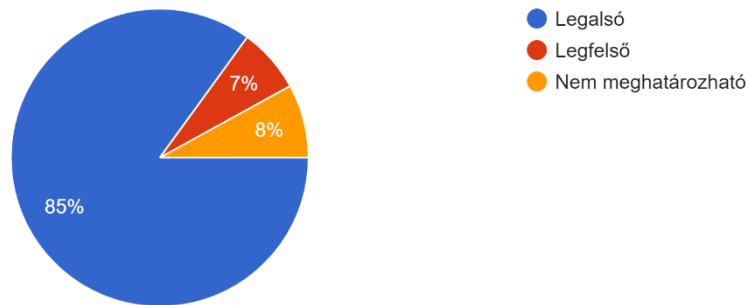

7. ábra: A válaszadók 91%-a helyesen tudja, hogy a bírósági rendszerünk hierarchikus. (Google űrlapok diagram, mely a Saját online kérdőívem alapján készült.)

Illetve ide köthető az a kérdés is, amely azt vizsgálta, hogy a járásbírók mely szinten keresendők. A válaszadók 85%-a helyesen válaszolt, hogy nyilvánvalóan a legalsó szinten, vagyis tudhatták, hogy jelen van a hierarchia fogalma.

A bírósági szervezet melyik szintjén helyezkednek el a járásbírók?

100 válasz

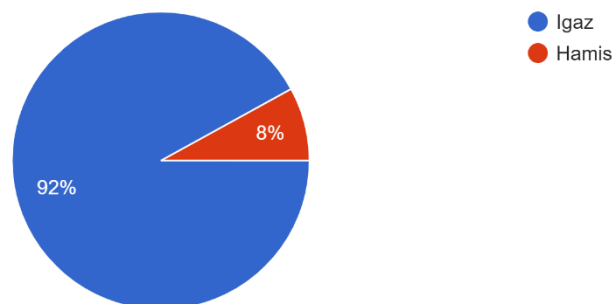
8. ábra: A válaszadók több mint fele helyesen ismeri a járásbírók hierarchiában elfoglalt helyét. (Google Űrlap diagram, amely a Saját kérdőív adatai alapján készült.)

A bíróságok központi igazgatásával kapcsolatban sajnos rossz válaszok születtek, mert 43%-ban úgy nyilatkoztak a résztvevők, hogy az Alkotmánybíróság az a szerv, amit ebbe a fogalomkörbe kell látni. Ez arra utal, hogy az emberek nem jelentős mértékben ismerik az Alkotmánybíróságot, de azt tudják, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb „örzöjéről” és szervéről van szó, mert erre 92%-ban jól válaszoltak. Az álláspontom szerint ez az utóbbi kérdés okozhatta a félreismerést, mert valószínűleg az emberek összekapcsolták a központi igazgatást és az Alkotmány őrzése szókapcsolatokat.

A továbbiakban megnyugvásra adhat okoz az, hogy 46%-ban helyes válaszok születtek az ítélőtáblák számával kapcsolatban, vagyis a résztvevők tudják, hogyha ezen szervhez kell fordulniuk, akkor erre az ország 5 pontján van lehetőségük, de személyes meggyőződésem értelmében abban már bizonytalanok lennének, hogy ezen pontok hol is találhatóak meg.

Igaz vagy Hamis? Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb „örzöje” és szerve.

100 válasz

9. ábra: A válaszadók 92%-a helyesen használja az Alkotmánybíróság fogalmát. (Google Űrlapok diagram, amely a Saját kérdőív adatai alapján készült.)

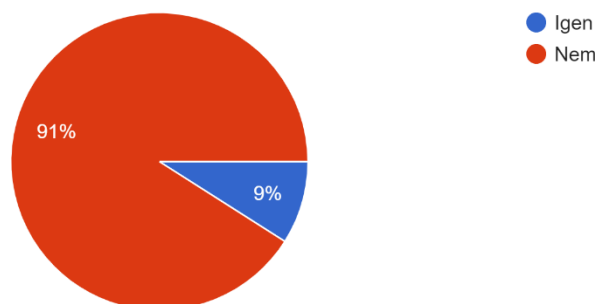
A közösségi média információközvetítő funkcióját igazolja az, hogy a megkérdezettek 54%-a helyesen tudta azt a pontos dátumot, amely azt jelöli, hogy a korábbi Legfelsőbb Bíróságunk neve mikor módosult Kúria megnevezésre. Vagyis 2012-ben valószínűleg sok ember találkozhatott ezzel az információval a mindennapos „böngészése” során. Ebből következik, hogyha több ilyen információ érkezne ezen a „csatornán”, akkor szélesebb körben lehetnének ismertek az igazságszolgáltatás speciálisabb jegyei, illetve jellemzői.

A következő fontos egység a bírókkal, személyükkel foglalkozott. A megkérdezettek jelentős része szerint egy jó bírónak igazságosnak, tapasztaltnak és tanultnak kell lennie. Ez egy nagyon pozitív válasz, hiszen a közvélemény az igazságot és a bölcsességet társítja a bírókhoz, vagyis kijelenthetjük, hogy az igazságszolgáltatás főszereplői objektív elbírálásban részesülnek, ebből az is következik, hogy feltehetőleg az emberek jelentős mértékben elégedettek voltak az eddigi életük során kapott bírói ítélettel, feltéve, ha volt már ebben részük. Másik jelentős elemnek tartottam a bírák fizetését kiemelni, hiszen burkoltan választ kaphatunk arra, hogy a közvélemény milyen színben ítéli meg munkájukat. A válaszadók 54%-a szerint ez az összeg, amit bíráink minden hónapban megkapnak, reális, 11% túl kevésnek, 9% túl soknak definiálta és 26% pedig tartózkodott a válaszadástól. Ez azt mutatja, hogy az emberek többsége egyetért ezzel a számmal, de 9% viszont nem ismeri el ezt a lelkiileg is igen megterhelő munkát. Szerencsére ezen felülkerekedik az az érték, amely arra utal, hogy 100 emberből 11 ember úgy vélekedik, hogy az igazság és a bírók függetlensége mindennél fontosabb és ezt nem lehet pénzben kifejezni. Tisztában vannak azzal a ténnyel, hogyha a bírókat nem becsülik meg és ez a fizetésükön sem látszódik, az mindenkire veszélyt jelenthet, hiszen az igazság nem léteiben semmi sem tud igazán létezni. Vagyis pozitívan értelmezhető, hogy a polgárok több mint fele tisztában van ennek a fontosságával.

A digitális bíróságokkal foglalkozó kérdés értelmezése alapján a megkérdezettek 91%-a még nem találkozott ennek a gyakorlati megvalósulásával. Vagyis ez nem népszerű az emberek körében, hiszen ismeretlen fogalomként értelmezik. A következő válasz adott magyarázatot arra, hogy miért ilyen magas ez a százalék, hiszen a válaszadók többsége úgy vélekedett, hogy nem érzik biztonságban az adataikat a digitális bíróságokkal kapcsolatban. Személyes véleményem szerint ez egy *oximoron* kijelentés, hiszen a polgárok elismerik a bírókat és a bíróságot, az igazságot társítják ezekhez az elemekhez, de ha mindez egy online felületen jelenik meg, akkor bizonytalanság lesz úrrá rajtuk. Érdekes e mögé tekinteni, hogy ez miért is lehet. Szintén a filmeket és a médiát tudom kiemelni, mert sajnos sok olyan esetről hallhatnak az emberek, hogy például egy bank vagy egy biztosító társaság online felületét feltörték és

Ön tapasztalta már a digitális bíróság adta lehetőségeket? (pl: e-akták, online kihallgatás, online nyomtatványok/kereset beadása...)

100 válasz

11. ábra: A digitális bíróság ismeretlen fogalom ma Magyarországon! (Google Űrlapok diagram, amely a Sajat kérdőívem adatai alapján készült.)

viszaélnek az emberek adataival. Viszont 2015. évi CCXXII. törvény⁴⁴ tartalmazza azt, hogy az emberek adatai az online ügyintézés során is biztonságban vannak. Tehát a polgárok bíznak a bíróságokban, de mégsem bízzák magukat a törvényekre? Ez egy olyan kérdést vet fel, amit egy másik tanulmányban kellene kifejteni. Személyes véleményem szerint a másik fontos elem, amit ki kell emelni, hogy a digitális bíróság „aranykora” pár évtized múlva várható, hiszen a technika minden nap jelentős mértékben fejlődik, így éveken belül elkerülhetetlen lesz az, hogy ebben a rohanó világban az emberek az igazságszolgáltatás adta lehetőségeket online vegyék használatba.

Reflexióként fontos kiemelni azt, hogy szükséges az emberekkel közelebről és részletesebben megismertetni a bíróságokat, természetesen a digitális bíróságokat is egyaránt, erre pedig a közösségi média a legalkalmasabb, hiszen a polgárok jelentős részét ezeken a felületeken biztosan és hatásosan el lehet érni. A bíróság részletesebb ismeretével pedig lehetőség nyílik arra, hogy minden egyes magyar állampolgár ismerje a törvényeket és minden „ajtón” be tudjon „kopogni” az igazság!

Melléklet (az általam elkészített kérdőív)

Bíróság magyar "szemüvegen" keresztül

Tisztelt Kitöltők!

Tóth Fanni vagyok, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának első éves joghallgatója. Jelenleg egy tanulmányt írok a magyar bírósági szervezetről és ezen kérdőív segítségével szeretném felmérni, hogy mennyire is ismert ez a terület, illetve hogy a közgondolkodás hogyan ítéli meg magát a bíróságot és persze a bírákat.

A kitöltés körülbelül 5 percet vesz igénybe! Nagyon köszönöm a kitöltéseket, ezzel a munkámat jelentős mértékben segítve!

Tisztelettel és köszönettel:

Neme: *

- Nő
- Férfi
- Egyéb

⁴⁴ 2015. évi CCXXII. törvény: az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól

Életkora: *

Rövid szöveges válasz

Lakhelye: *

- Község
- Város
- Megyei jogú város
- Főváros
- Külföld
- Egyéb

Jelenlegi foglalkozása: *

- Általános iskolás vagyok
- Gimnazista/szakközépiskolai tanuló vagyok
- Egyetemista vagyok
- Dolgozok (teljes vagy részmunkaidőben)
- Háztartásbeli vagyok
- Jelenleg munkanélküli vagyok
- Már nyugdíjas vagyok

Használ-e közösségi médiát? *

- Igen
- Nem

Mit tart megbízható felületnek az információ/hírek szerzésére? *

- TV/Rádió (pl: híradó)
- Internet (pl: közösségi média)
- Nyomtatott média (pl: újság)
- Csak a személyesen szerzett információk/saját ismereteim
- Egyéb forrás

Hány szintes a magyar bírósági szervezet? *

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- több

A magyar bírósági szervezet hierarchikus? *

- Igen
- Nem

Milyen szerv látja el a bíróságok központi igazgatását? *

- Nincs ilyen szerv
- Országos Bírói Tanács
- Országos Bírói Hivatal
- Parlament
- Alkotmánybíróság

A bírósági szervezet melyik szintjén helyezkednek el a járásbíróságok? *

- Legalsó
- Legfelső
- Nem meghatározható

A közigazgatási és a munkaügyi bíróságok különbíróságoknak tekintendők?

- Igen
- Nem

Mennyi városban található ítélőtábla ma Magyarországon? *

- 3
- 5
- 7
- 10
- több

A Kúria, korábbi nevén Legfelsőbb Bíróság, mióta viseli a Kúria megnevezést? *

- 2011. január 1-je óta
- 2012. január 1-je óta
- 2019. január 1-je óta

Ön szerint milyen egy jó bíró? (tapasztalt, igazságos...) *

Rövid szöveges válasz

Mit gondol a bírók fizetéséről? *

- reális
- túl kevés
- túl sok
- egyéb

Ön tapasztalta már a digitális bíróság adta lehetőségeket? (pl: e-akták, online kihallgatás, online nyomtatványok/kereset beadása...) *

- Igen
- Nem

Igaz vagy Hamis? Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb „őrzője” és szerve. *

- Igaz
- Hamis

Igaz vagy Hamis? A bírói tanács ítélkező feladatköröket is ellát. *

- Igaz
- Hamis

Ön szerint mennyire fontos szerepet tölt be a bírók kiválasztása tekintetében az ügynevezett szubjektív nézőpont? *

	1	2	3	4	5	
nem fontos, elhanyagolható	☐	☐	☐	☐	☐	nagyon fontos, jelentős

Ön szerint a digitális bírósággal kapcsolatban biztonságban vannak az adatai? Válaszát kérem röviden indokolja! *

Hosszú szöveges válasz

Ön szerint fejlődnie kellene-e a magyar bírósági rendszernek, és ha igen, miben? *

Hosszú szöveges válasz

Használ-e közösségi médiát? *

Igen

Nem

VI. Összegzés

Összegzésképpen mindenképpen ki kell emelni, hogy egy állam működése szempontjából az igazságszolgáltatói hatalomnak is nagyon nagy szerepe van, ezért sem elhanyagolható és szükségszerű jelen esetben a magyarországi bírósági szervezetet ismerni. A hazai bíróság, amely sok lényeges reformnak köszönhetően elérte mai formáját, négyzintes, mellette pedig az Alkotmánybíróság és a választott bíróságok állnak. Ezen rendszer igazgatása az Országos Bírói Hivatal és az Országos Bírói Tanács hatásköre. Mint minden bírósági rendszernek, a miénknek is vannak jó megoldásai és negatív defektusai is. De a rossz jelzőktől eltekintve bátran kijelenthetjük, hogy országunk Alaptörvényének védelme „biztos kezekben” van és biztonságban tudhatjuk.

Felhasznált irodalom

1869. évi IV. törvény a bírói hatalom gyakorlásáról
1954. évi II. törvény a Magyar Népköztársaság bírósági szervezetéről
1972. évi IV. törvény a bíróságok szervezetéről
1989. évi XXXI. törvény az Alkotmány módosításáról
1997. évi LIX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról
1999. évi CX. törvény az Országos Ítéltábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról
2002. évi XXII. törvény az ítéltáblák és a fellebbviteli ügyészi szervek székhelyének és illetékességi területének megállapításáról
2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
2015. évi CCXXII. törvény: az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
- BADÓ ATTILA: *A jogrendszerek világa*. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020.
- BADÓ ATTILA: *Bevezetés az USA jogrendszerébe*. In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, 1997.
- BARANYÓ GYÖRGY – FLUCKNÉ PAPÁCSY EDIT: *A Magyar Köztársaság bíróságai és bírái*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2000.
- BERKES BÁLINT: *A Kúria gyakorlatából*. Acta Humana, Emberi Jogi Közlemények. 2014.
- BENCZE MÁTYÁS - BADÓ ATTILA: *A magyar bírósági rendszer hatékonyságát és az ítélkezés színvonalát befolyásoló strukturális és személyi feltételek*. In: *A magyar jogrendszer állapota*. MTA TK JTI. Budapest, 2016.
https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/14_Bencze_Matyas_Bado_Atila.pdf
- BENCSIK GÁBOR et al.: *Magyarország Alaptörvénye*, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2016.
- EUROPIENEJUSTICE,2015.:https://ejustice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-hu-en.do?member=1&fbclid=IwAR3bfOj1imNkOoUYLYpu9ocUD62JIgMltz-J9th0ylJtxS0dRVSvnEAlThU. Utolsó látogatási időpont: 2021. 04. 25.
- FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. 1. Igazságszolgáltatásunk újabb tíz éve*. Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008.
- FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. 2. A szervezettől a jogértelmezési gyakorlatig*. Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008.
- FLECK ZOLTÁN: *Jogállam és igazságszolgáltatás a változó világban*. Pallas Páholy-Gondolat Kiadó. Budapest, 2008.
<https://birosag.hu/>
<https://kuria-birosag.hu/hu/mai-birosagi-rendszer>
<https://orszagosbiroitanacs.hu/>
<https://www.alkotmanybirosag.hu/altalanos-ismerteto>
- KOMÁROMI ZOLTÁN: *A BÍRÓSÁGI SZERVEZETI REFORM ÉS AZ AZ ORSZÁGOS IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI TANÁCS MAGYARORSZÁGON*. IN: ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS : ACTA JURIDICA ET POLITICA : PUBLICATIONES DOCTORANDORUM JURIDICORUM. 2001.
- LADÁNYI GYÖRGY et al.: *Magyarország Bíróságai és Ügyészségei az ezredfordulón*. Blende Bt. Budapest, 2001.